

Växtfärgning med naturmaterial

Årskurs: 4-6 och 7-9

Ämne: Slöjd

Beräknad tidsåtgång: Heldag, gärna uppdelat på två dagar.

Material: Rent ofärgat ullgarn, finns ofta att köpa i hemslöjdsaffärer. Alun och/eller vinsten, ättika.

Genomförande: Gå med eleverna ut i skogen eller ut på ängen och plocka växter man kan färga garn med. Det behövs cirka 200 gram växtmaterial för att färga 100 gram ullgarn. Mer växtmaterial ger skarpare färg. Man kan vid växtfärgning få fram olika nyanser på det färgade garnet beroende på vilka växter man använder och vilka kemikalier man tillsätter i färgbadet. Eventuellt kan du låta eleverna i olika grupper färga med olika växter för att se vilka olika färger garnet får. Ull är ett naturmaterial som bör behandlas varsamt. Ojämn temperatur och kraftig urvridning kan orsaka att garnet krymper och filter sig.

Betning: Man betar garnet med alun för att färgen ska fästa bättre och tränga in i garnets fibrer. Blöt garnet och krama ur det. Lägg garnet tillsammans med 20 gram alun (finns att köpa i färghandeln) i 5 liter vatten. Man kan få andra nyanser om man också häller i 10 gram vinsten (finns också i färghandeln). Alun gör att färgerna blir klarare och att färgen fäster jämnare.

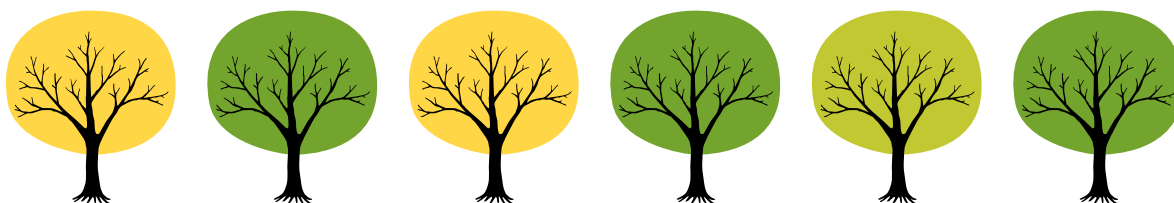
Värm upp till cirka 90 grader (ullgarn tål denna värme) och låt det sjuda i samma värme i ungefär en timme. Se till att garnet hela tiden är under vattnet. Låt garnet svalna i betningsbadet. Tag upp garnet och krama ur det.

Färgning: Koka det samlade växtmaterialet i 5 liter vatten i ungefär en timme. Sila bort växterna och låt badet svalna till cirka 40 grader. Det våta, urkramade garnet läggs försiktigt ner i färgbadet. Garnet måste också vara handvarmt annars filter det sig. Färgbadet med garnet i värms nu upp till cirka 90 grader. Försök hålla denna temperatur i en timme. Sedan tas garnet upp, tvättas och sköljs i handvarmt vatten. Garnet blir mjukare om man håller lite ättika i sista sköljvattnet. Häng upp garnet på tork, helst i skuggan. I direkt solljus blir det lite blekt.

Tips! När man färgar garn med lavar behöver man inte beta garnet. Blöt laven och varva lav och garn i en gryta. Slå på kallt vatten så att det täcker garnet och laven. Låt det stå några timmar eller gärna över natten. Värm sedan upp det hela till cirka 90 grader och håll värmen så konstant som möjligt under cirka två timmar. Rör försiktigt i grytan. Garnet kan sedan ligga kvar och svalna i färgbadet.

Växtförslag

Det finns många olika växter som kan användas för att färga garn. Här följer några exempel: björklöv, rönnlöv, granris, daggekåga, hackade gran- och/eller tallkottar, hackad albark, finhackad ljung, renfana, skvattram, hundkex, pilört, fräken, färgkulla, vitmåra, buskmåra, mjölm eller lavar.

Koppling till centralt innehåll i grundskolans kurser

Åk 4-6

- Kursplaner för grundskolan (Lgr11: Åk 4-6):

Slöjd: Centralt innehåll

Slöjdens material, redskap och hantverkstekniker

- Metall, textil och trä. Materialens egenskaper, deras användningsområden och kombinationsmöjligheter med varandra och med andra material, till exempel nyproducerade och återanvända material. Hur material kan kombineras med digital teknik.
- Några former av hantverkstekniker, till exempel virkning och urholkning. Begrepp som används i samband med de olika teknikerna.

Åk 7-9

- Kursplaner för grundskolan (Lgr11: Åk7-9):

Slöjd: Centralt innehåll

Slöjdens material, redskap och hantverkstekniker

- Metall, textil och trä, deras kombinationsmöjligheter med varandra och med andra material, till exempel nyproducerade och återanvända material. Hur material kan kombineras med digital teknik.
- Utvecklade former av hantverkstekniker, till exempel gjutning, vävning och svarvning. Begrepp som används i samband med dessa.